

◆ «Бичат» программа ◆

Астына саныгың, сөбүлүү көрөбүң

Улттан-хамнастан туорабыт кырдызас кийи араас наадага, соровор кыналбага дыону-сэргэни көрсө кэлэр, барар, ардыгар бириэмэтин ыыта таарыта ыкса мыаларыгар, доводторугар сыдыааччы, огу-маны көпөтөөчү. Од сылдан дыаэ кэргэн баы-эбэйлэрингөр хардарыта сыйынанарын, оболорун хайдах итээлэрин ээр, сэмээр кэтээн көрөөчүгүн. Үлэни сөбүлүүр, хардарыта үчүгэй сыыһа-наах, айбас, элэккэй майгынынах мал оболоро үчүгэй иттиилдэс буолаллара хараха быраабыллар.

Ыйса ыалларым Н. Н. Пономарев, А. В. Куличкин, Н. Н. Корякин, П. П. Макаров оқолорун үлэни талтыыр, сиз-майгы ортүгөн ылыктаах, дьону убаастыыр гына нитэлэрин сэмээр бэлэтин көрбүн, хайгыы саныбын. Кинилэр оқолоро минигиэ хос эһэлэри курдук көр-
көллөр, сыһыаннаһаллар, көрсөтэллэр. Ону үчү-
гөйдик саныбын. Ыа-
дарым оқолорун нитини-
гэр өлүс болдомголоохтук
сыһыаннаһаллар. Аһалар
уолаттарын, ийэлэр ий-
гыттарын кыста чопчу
үлэниэллэр. Аралдьыйан
хаалан оҕорботохторун
толоторо, сыһыыттарын
көрсөтөрө сатыһаллар.

Олохтүт күннэгэ сагалым нөрдөөлүү туруорар. Кини бэйлээх дибилгэннээх айанын сүтһэри моддуйар, кини бэлэмэ суоцу, инлэ хабиан нөпөти, сөтөн да кэбиһинэх күрдүк, дохсундук устар. Минимк нэмнэгэ нэмнээди нитэн-үөрэтэн таһаарабылты, сар-сыһыгы олох үөһүгэр буһар-катар ыччат дьону тоһо эрэллээхтик, көдүүстээхтик, дьыг махчы туһа, лаахтык бэлэмнээхтинин сөбүй дьыа болпуруоска 13 №-дээх СҮТУ директора М. Г. НИКИФОРОВТЫҤЫН изэсэттибит.

— Биднийг училишсбыт баччаанга дээр орто үөрэхтээний сүлэртэрэр соруутаах гуушалаары бэлэмтээх. Биднийг олох улариймыстыг, талэри-бидитэр сөн түбэхэрдик чогчу наадалаах, туулаах надрлары нитэн таваарар сортуу млынмах, таахпыт. Сүүн болжон-тону үлэ сирэ ордух наа-дйнар үлэбидтэрэни үөрэ-тэн таваарычаа уурюох-лут. Мин санаабар, ити сөлгөх суол буолуоба. Дойлу үрдүнэр бинрди-лээн регионнар кыналда-ларын, наадаларын тол-уар специалистары бэлэм-нэнигэ олус нүүсэк ы-сан эрэлэр, — диэтэ Ми-хил Гаврильевич.

Билигнэ, сүүрүнзэм,
хайныг, специальне
дону бэлэмнэхтэ сөбүй?
Дээ, маныха быһаччы
эпизеттэ тыа хайаабыс-
тыбатын оройуоннаады
управлениета бнэрэр
дмхтэххит, Бу теритэ
кмиенчиг уонна одохуу
идетигэр сүүрбэттэн итэ-
рбэ суох кинин бэлэм-
ниртэ көрдөнөн сайаа-
маныа гүһүрдэ. Ону

Хас бигрдий овог нүүн ах-
сын туох даганы сорудла-
ра, наймаланыга суох
тодорол анал үлэлээх
Онтукаларын тодордохто-
руна эрэ киннэгэ сэл-
дөөллөр, оошнуу барал-
лара көгүлээлэр. Ити би-
раабыла курдун олохсуйан
хаалбыт үгэс. Сынна хал-
ты, бас-бастах сагарны,
сымсалаабын рини сир
быһаанын сөөгээлээни-
гэ түбөөлэр. Оволор
нижээни кытта довордо-
лһолорун, соһууларын,
тугунан дьорынтаалла-
рын бидэргэ кыһаһаллар.
Аһын одорон, туора ки-
ни баарына оворолорун сэ-
мэлэбэттэр.

Таарыгчын бигр түбэл-
тэнн асалабын Лесхоз
хонтуруатын талынгар
«Москвич» автомашины
турарын нөрөн тийнэбнэ.
Бэрээ билэр киним В. П.
Чингизаров олоор зобт.
Онон сэлэжнээ кинингэр
дээр олоордугтар көр-
дөстүм. Онуоха уонча-
лаах уол-массыннэ инни,
ки аанын аһа баттаат
«Баһаалыста, олор» дьэ-
тэ уонна кинирбитин кэинэ
аанын бэйлэстэ сабан кэ-
биэстэ. Ажата инчирдээн
эрэ кэбиэстэ. Бу оҕо элэ-
дэинн, культураннэ сөөг
кэбиэстим, Ити төрөлүү-
тэрин сирдээх быһыла-
ра буолара биллэр.

Сорох төрөлүүтэр оё-
лорун шитингэ нахайым.

тыята суох сыһыаннаһаллар. Кинилэр баалларыни бос-баттах тылхаһаллар, арааһы көпсөттөлөр, куруубайдык сангарсааллар, этиһэллэр, үөхсөдлөр. Өссө онтуваларынан кизэн туттубуттуу көпсөдэллэр. Оттон өбөлөрү ол түктэри кэмэдиһкэлэри «сүлэн» ылар уонна төрөппүттэрин үтүктэн табыарыста, ыгар онук сыһыаннаһар. Сордохтор өбөлөрү быар да буолааһына. Дьону ордук-хону сангарааччылар, араас бьдьүр тыһынан көпсөдөтүһэллэр, түктэри быһыһааммыттары хайҕааччылар. «Соп буолаада дини, байэллэри, кини олукун буолаахтарына» дини олорор буолааччылар. Дьэ, ити тутууна дьайыахтааһыни, тутуун тутууһун таһаарыаһыни толкуйдуу да барбаттар.

Ойону нитин олуз уус-
туга билдэр. Ити ордук
адар малларге сыйлан,
наах бошпурус. Билигин
утуз төрөлүттөр бири-
мэтирге оолорун сатаап
минанкэлэр «мунунка»
ытааллар. Общество-
ности камете наадатын
туунап утустук айдаар-
быт. Ардыгар ооо атын
ийи тылын оһун үчү-
гайдык нитиниэ. Млы-
нытыа буолар. Оһукур-
тар суох буолбатахтар.
Олорун кэлип, улаатан
баран ол киниэхэ махта-
на сыйлыар буоллачы-
лар. Оһон бры байбыт
эйбэс сыйызманынан
утуз холбурбутунан оо-
ну нитиниэ көмөлөһөр
эбэрчиистээхпит.

И. ЕГОРОВ,
пенсияер.

Рязанский уобалас. Үө-
рэх араас завендүүлэр-
гүг Корабиньский оройуон
«Новая жизнь» колхозун
37 стипендиат үөрэнэр.
Олор ортолоругар кызыл-
сык инженердэр уонна зоо-
техниктар, агрономнар
уонна медсестралар, бух-
галтердар уонна новардар
бнэллэр. Үөрэнэччилэр-
гэ үөрүни бөлдьүүн у-
статыгар 70-тан тахса тын-
сак төлөнөр.

Синюшка: хэвээрээ бухгалтер Людмила Егорова Сасовской гыа хамгаалыстыбатын техникумугар үөрэнэр. Билигин диплом иннинээби практикатыгар сымдаар.

Ю. Дълков фотота.
(ССТА фотохрониката).

руоһа турар. Республика-
тааҕы төрүтүбүт дуоҕа-
бар түһэрсүбүтэ эрэри.
Өйүгүдэ кыаһан булба-
на үлэни саралыы илик.
Бу мас тутуу буолуоҕа.
Уба көрүлүбүтө. Икки
сыл устата тутулдуох-
таах. Быһыл кыһылгыт-
тан үлэни саралыах буо-
лун эриһэрэллэр. Ол
эрэри сарайы улахан кы-
һаларытыыны үөрөтүп
таас комплексын тутуу
буолар. Быһа холоон эт-
тахха, бу 15 мөлүйүөннээх
тутуу. Онуоха «Якутагро-
промстрой» МПМК-тын
кытта дуоҕабар түһэрсү-
лүбүтө. Үлэ нулевой
циклэ быһылгыттан сара-
ланыаҕа, — диэн быһаарда
учалдыне директора.

Учигдныг хоёр хаана-
рмыстыбатын нэгтгэлээр
суоттанара саамай сөн-
тоох. Ол курдук, В. Н.
Корниш бахылынтаах
сидиынньэни нитэр фер-
матыгар билигин 50-и
сидиынньэ баар. Быыл
үс тонна эли туттарар
соруулаахтар. Итин та-
һыан 28 улахан сыдыг
даахтар. Онно эбин сыд-
гы булунары, атыла,
хаары онжостолдор збит.
Ханна да буоларын кур-
дук, учигдены быйылгы
отлоонунга кыттыл боп
вурдуоа эинэ быһа заспа-
та. Коллектив Карл
Маркс аатынан совхоз
Урах Күүрэтээди бири-
гэдэттиг халта шэфтээр
«Беларусь» тракторы
бирдин көмөлөөбөтө үүнү

ЭБЭРДЭЛИИВИТ!

Чурапчытаабы суолу тутар-өрөмүсүнү, уластай коллективга убаастабыллаах ага-теңгелерини, ветеранын ФЕДОРОВА баарыштын. Ула сааһын туолар үрүтү. Марфа Павловнаны 60 сааһын туолар үрүтү. Кулунан итинтик, истигиник эбэрээлээх кулунан итинтик, истигиник доруубуйагыт. Багарыт чэгиз, чэбдик доруубуйагыт. Кырдаары билиммет уһун, дьөлөөх ологу.

Бийигийн барыбын корон-истэн улаа-
тыннаран, үөрэтэрэн дьон огорбуут күндүтүн
саныыр абабытын, абагийн ПОПОВ Иван
Насильевичы 55 сааһын туолар үөрүүлөх
күнүнэн, кинини уонна ийэгийн ПОПОВА
Анна Афанасьевнаы дьоллоох ыал буолуу-
тара 30 сыла туолбутунан ис сүрэхпиттэн
итиһтик, истиһтик эбэрдэллһибит. Күндү дьом-
мут, Эһнахэ бийиги түспүүгүр бары ыһаа-
ныгыт, үтүө үөрөххит, сүбэрит-амадыт, исти-
һыһааныгыт иһин барда махтаһытын тиэр-
бит. Өссө даһаны бийиги үөрүүбүтүгэр уун,
нуу-уһунук олорон сылаас чэйигинэн, үтүө
тыһытынан, амаарх сүрэххитинэн олохпур
тирэх буоларгытыгар баһарабыт.

Овоолоргут Тая, Лара, Саша, күтөөкүт
Коля, кийинкикт Рая, сизинэргит.

Райсовет президиумугар

Остолобуой тутуута
хонтүрүолга ылылынна

Оройуонга 100 миэстэ-
дээх таас остолобуой өс-
сө 1989 сыл муус устар-
тан тутуулар, Бырайыак-
танар, сметнай сыаната —
2205 тыһ. солк. Ол иһигэр
тутар-танар үлэлэрэ —
1842 тыһ. солк. Эрдэ-
төөн былаанынчаи, былы-
рыыи төрдүс кварталга
үлэбэ бэриллэбит буюу-
луохтааба. Ол быһыы ба-
лабан ыйыгар болдьом-
мут. Итиннэ салигын си-
тэрэр курдук сыл тобус
ыйыгар 1056 тыһ. солк.,
ол иһигэр 853 тыһ. солк.
тутар-танар, үлэ толо-
руллуохтаах. Сыл аастыг
ыйдырыгар баара эрэ 262
тыһ. солк., итинтан 211
тыһ. солк. тутар-танар,
үлэ оҥоһулунна. Онон
сибээстээн оройуон дьо-
но, саргыта барыта кэтэ-
һэр бу социальный тутуу-
туу хаамыта райсовет
президиумутар анаан-ми-
нээн көрүлүшэ, сакаас-
чыт уонна бэдэрэтчии
информациялара исти-
линнэ.

—Вилигин да кыам
маппыт алдах,—дигэн са
балыыр бэдэрээтчин
«Якутгражданстрой» хоз
расчетнай өрөмүөннүүр
тутар кыра предприняте
тын начальнига С. М.
Догордуов.— Үлэһиппи
мунутаан 38 киһи бую
лар. Итинтэн 6-та—са
лайыр аппарат үлэһиттэ
рэ. Вилигин да 16 киһи
наада. Хамнас нормати
вын бу сайынгы кэмгэ
арымый үрдэтэн көрдүбүт.
Холобур, рабочая хамна
һын 54 бырыһыан үр
дэттибит. Үлэҥэ ыктары
да баар. 11 объектын т
тан 9-на быһыл үлэ
күөрүктөөх. Тутууга с

комиссиянан тутар сөп.

Кырдык, үлэ хаамы
тынан буоллабына, туту
балаан да ыйыгар си
тиэ суох курдук. Болу
руоһу бэлэмизин прези
диумга киллэрбит Н. Н.
Хоютанов информация
С. М. Догорудов мени
ти уратылаах. Күн бү
гүн остолубуһу тутуу
6 буолбакка, 3-эре ниф
сылдьар. Ордук отделка
лыыр үлэлэргэ ыктары
улахан. Электрическа
хаһааһыстыба, сылыта
уонна канализационна
системалары таһым ты
тылла да нник. Маныах
субподрядчик үлэтэ ам
бытаан. Онон 3-6 киһи
буолбакка, 50-ча киһи
үлэлиир үлэтэ турар. М
ныаха, ааспыт сылга
опыттарынан, кэлпи
биргездэлэри туруора
сөп этэ эрэри, ону бил
гин хантан хаба тарди
ылыангый? Сакаасч
райпотребсоюз — дадан
өртүттэн контуруолл
һыы, орооһуу сыһэ су
диргэ тийэбит. Отде
калыыр үлэлэргэ, сиед
листар суохтара эмэ о
сор. Бу идэни баһылы
бай маассабай раб
надрдар балаача он
булбут «Якутагропро
строй» МПМК-тар
тарбахха баттаналла
Ити оройуонга үлэ
кэсикдлээхтэни тэри
суобун көрдөрөр.

Президиум бу обьек
ытыллыктаах ула
райсовет быһаччы хон
руолугар тутарга быһа
да. Нэдиэлэнэн граф
онгору хонтуруоллуу
дизэн этии киирээ. Ос
лобуой тутуутун ат

Оройуон кэскилин түстэһиэ

атрибуттарын огорон атынга-тутууга таһаа, рынга даваны мылдар, уус дыону итээн таһаар наада. Бу олус эл. итэнтээх уонна изада-лаах, калып сайдыыны ылыахтаах үлэ хатыг туоһуттан оҥоһууттары оҥороччулары уонна у-тууна сизэтин иэргэтин иыаматынан уһанааччы-лары бөлөмнөөһүнүнэн са-даланар буолбута, ама, иһин үөрдүбүт, астын-нарбат буолуодой? Бу изэлэргэ иһин сыл устат-та үөрөнүэхтэрэ. Группа быһылыгыттан аһыллар. Училище директора этэ-риниз, бу группадан ба-даниэммит оҥолор коопе-ративтарга, араас холбо-һууттарга үлэлээн нацио-нальнай култураны про-пагандалааччылар уонна

дэмэ суох олорон салаа
да эрийн көрсөрбүт чуол-
кай. Ол үһүн ууһаһице
малһинист, көтө ыҥы
идатгыр эдэр ыһуу үөрө-
тэргэ көмүл ыһаары ту-
руорсар эбит. Билигин
болпуруос көпөстүгэ
сыйдар.

Ити тахьнан түргэн, ник байхланар идэлэргэ училжнэ болромтону уур бутун этэр наада. Холбоур «С» категориялаах тракторист машинист идэлэгэр. Бу группада IX кылаабы бутарбиттэр ылытлалаар. Уратыта дизи идэни түргэнник байхмыллар, ол олугтар орто оскуоланы бүтэрин туһунан аттестаты ылаттар.

Культура	тэрилтэлэрэ
биир суол	идэһэ дьону
балээнниргэ	көрдөһөр

УРУТ ийитиниэрлээн бэтинэн. Тааттаа киниинэн «Дойду Лимитед» диил ааһионорнай хампаанна тарилан улаан эрэр. Ведомстволар икки ардылармаады бу регионналыи тарилтэри билиги оройуонунуи таһынан өссө сакта оройуон уонна Якутскай куорат көккө бодон үлэ коллективтэра (барыта 80-тан тахса) кириэ обустулар. Баадалаахтар билигин да адыаада суохтар. Хампааннаны олохтоочулар (учредители) хас биридилэ 50-нуу тыһ. солк. устууоһу төлөн билигин уопсай фондолара 1 мөл. күрүөк солк. буолбт. Ол эрэри кун бүтүн дарааи итинни харчыларын таһылар илик. коллективтар адыаада суохтар. Онукулар Чурапчы оройуонуттан эмиз бааллар диил хампаанна президеиэ, уруккута тыа хаһаайыстыбатын Тааттатаады управлениетын начальнига Г. Д. Никонов бэлэтири. Георгий Дмитриевич сага дуоһунаһыгар түбэһиэхтэ олохтот киһи буолбата. Кини оройуонун сорох атын салайааччыларын кытта эргини сайыннара, чуолаан, тас рынокка тахсар суолу-иһи тобулунууга, хаһыс да сыман арааһаа мохсөр. Ол курдук, холобур, Кытай фирмаларын кытта дуогабардаһан быыл сайын 40 минн-транспорты оро. йуоннарыгар адаллылар. Быыл саас аһыллыта киэтиник сырдаталлыбыт уонна аны күһүкүгэ диири үлэлиин турар. Нахочка нуораттаады быыстатканы көбүлээн тарйааччылартан биридастэринэн эмиз сага хампаанна баһылыга буолбута, Былаана, идента хэмэ суох.

Билибэтинэн - көстү-бэтинэн күннээди олохтуттар «коммерция», «биржа», «маркетинг», «брокерство», «инновация» ийин диил курдук сага кулгаада сөччө-бачча үөрэмнээх тыллара кириэн иһэллэр. Олор барыта «Дойду Лимитед» үлэтин ис хойоонугар сыманнаахтар. Кини - рынок обото, хаа-уруу быстемат сорбото.

Аны билигин хампаанна тугуан дьарыктанарын билсэрим. Онтуката Устаабыгар сурулла сылдар. Вастатан турар, байытин чилиэннэри ре-сурсаларын сага техноло-гиялары уонна производ-стволары олоххо киллэ-рингэ түмэ тардар. Холо-бур, билиин оройуонму-тунаады ат-үүт комбинат-тын иһинэн тириини та-наастыыр сыахтаабыл ба-барар. Кырлык, тириин курдук тас эргингэ ула-хайын сыаналанар сы-рыэ билиэхэ даһаа ах-тыллыбыт буолбута ыраат-та, Табыллынааһына, обо-рчовование булан өссө ти-гэи, онгоруон батарыы тариллан сеп. Манна да-ваан эттэххэ, хампааннаа «Сарпаан» фабрика эмиз иһириин турар. Таарычы, «Якутская» курдук ба-лог ваицеи холбоскутун эмиз саһаһаахха. Дээ,

ити тирииниэрлээн бэтинэн. Тааттаа киниинэн «Дойду Лимитед» диил ааһионорнай хампаанна тарилан улаан эрэр. Ведомстволар икки ардылармаады бу регионналыи тарилтэри билиги оройуонунуи таһынан өссө сакта оройуон уонна Якутскай куорат көккө бодон үлэ коллективтэра (барыта 80-тан тахса) кириэ обустулар. Баадалаахтар билигин да адыаада суохтар. Хампааннаны олохтоочулар (учредители) хас биридилэ 50-нуу тыһ. солк. устууоһу төлөн билигин уопсай фондолара 1 мөл. күрүөк солк. буолбт. Ол эрэри кун бүтүн дарааи итинни харчыларын таһылар илик. коллективтар адыаада суохтар. Онукулар Чурапчы оройуонуттан эмиз бааллар диил хампаанна президеиэ, уруккута тыа хаһаайыстыбатын Тааттатаады управлениетын начальнига Г. Д. Никонов бэлэтири. Георгий Дмитриевич сага дуоһунаһыгар түбэһиэхтэ олохтот киһи буолбата. Кини оройуонун сорох атын салайааччыларын кытта эргини сайыннара, чуолаан, тас рынокка тахсар суолу-иһи тобулунууга, хаһыс да сыман арааһаа мохсөр. Ол курдук, холобур, Кытай фирмаларын кытта дуогабардаһан быыл сайын 40 минн-транспорты оро. йуоннарыгар адаллылар. Быыл саас аһыллыта киэтиник сырдаталлыбыт уонна аны күһүкүгэ диири үлэлиин турар. Нахочка нуораттаады быыстатканы көбүлээн тарйааччылартан биридастэринэн эмиз сага хампаанна баһылыга буолбута, Былаана, идента хэмэ суох.

Рынок тыһына

«Дойду Лимитед». Бу тугуй?

тисеи таринарга этин киллэрдилэр. Омуитар дарааи, дойду ийинэи специалистар дарааи сага оройуоннара туризмы сайыннарага сууна ис кыахтарын ту-наамааи көлбөттэрин бэ-лэтииллэр. Чахчы онук быһыылаах. Онооһор буолуох саас-үйэ тухары сырыы-айан бөгө тиргит. тэбэит дойдутара, борос-туойдук эттэххэ, төпсил-гэн буолбт сирдэр туриз-тан үгүмэн үбү-харчыны киллэринэ олохтохтор. Бэл аһардаа туризмтан эрэ аһаан-таһаан ыал бу-олан олорор бүтүн тосго-дэр. стволар бааллар дии. Ол да иһин Никоновтаах бу дьылара санааларын олох-тохтун уураллар. Табы-гастаах ийиниэн Чөркөөх-төөбү бэлэм музей буола-ра былаанналар. Чөркөөх-тон Айма уонна Алдан тардылыгыгар сытар но-моххо иһирбит кэра көс-түүлээх, баай айылгалаах сирдэргэ салаа маршрут-тар олохтоһор кыахтаах-тар. Биллэн турар, онно сөптөөх аныгылыи база баар буолуохтаах. Оноо үлэтин угааччылар көр-бэс туризм дохуотуттан ва-лутаан уон очкуу кил-лэриэхтэрин сеп. Сотору-таадыта Чөркөөбүтэн Ытык Куэлуэи. Уус-Тааттанан Соторуу Корея. Япония, Турция фирмала-рын уонна Нахалка нуорат Советин деловой перс-түүтү кэлбит представи-телэрин сырытыннарды-лар. Ол дьон сөдөн-махта-йан төһүнүлэр. Туризмы сайыннарага Эбээн-Ы-лантай уонна Усуйаана оройуоннара кыттыһар ба-зааахтар.

«Дойду Лимитед» ханна барме тахсыах айылгалах дьылалыиан барытынан интэриэһирсир. Ол иһигэр Алларан Восточхэ Ленэ ийин эгэринээди оройуон-нары хааччылар тутуу ма-тырыяалларын онгоруон таһаарар завод тутуутун таскыллээн. Ордиконик-дэвскай оройуон Кыыл Вастаапар баар объект курдук. Билигин технико-экономическай төрүттэ-ри кыстыллан онгоһу-лук ырысталаан онгоһу-лар. Завод сүүнүөүр ту-лар тубэлтатигэр боро-рар дуускуйатын ирээтэ хам-

паанна дьаһалыгар ба-риллан ийин чилиэннэ-рэ предпринимателар ким-хаа-ииннэ туһаныахтаахтар. Иһирбит барыстан эмиз тиксэллэрэ сарыллар. Кини ыһыммат үбэ-харчыта суеири онгоруон аһылыаһынан кириэр толору кыахтаах. Ону практика хайы-үйэ көр-дөдө. Бу дьитини, этэр-тэ дьылы, бөһө ийитин иһигэр баар суол. Кыла-а-быһаа, уран тарбахтаах-

тары, нуруот атын маас-тардарын, идэтибит да дьону түмүүххэ, тари-инэххэ наада. Вастаах хардымлар хайы-үйэ онгоһуллан эрэллэр. Ол иһигэр билиги олох-дьяаады хааччылар ком-бинаттыгар эмиз. Ити-гынан баран маннааха эм-контруктураны билиэххэ наада буолар. Холобур, билиги диии хатын мас-тан чорон иһит араас ка-рүгэ иһэтиик тарбаһа. Омуку дойдутарын дьон-чоронун эмиз көрөхсид-лэр, ылаахтарын баһар-лар. Ол эрэри иһиллэр ордуу хамаратык чорон-ноох сервистери эбэтэр онуоха дьүөрэлээх ансам-бль онгоһуттары атыы-лаһаллар биллэн тарды-ла. Тариттан, күндү тү-лээхтэн суеиридар эмиз харгына суох бараллар. Эгэ мамонт муоһуттан онгоһуттары сирэхтэрэ дуо, суох. Онон хампаан-на салаатата киниэхэ иһирсэр биридинлээн сов-хозтар, комбинаттар, о. д. а. бэйэлэрэ анал маста-рыскайдаах буолаллары-гар бадарар.

Этиллибитин курдук, атын да былаан, үлэ-хам-нас адыаада суох. Олору толору аадыры, ил-дыритэри Г. Д. Никонов бу сырытыгар сөччө наа-далаарынан аахтала. Ол көлөн санаатахха, өйдөнөр эбит. Фирма атаа-фирма, кистэлэннээх буоллаа. Ха-йа, конкуренция көрдүгөн-нэрэ куэлуүйүөхтөрө, илин-кэлин түсүлүн тутуу бы-лааһыи тигиннэ турдоло. Рынокка туһунан сокуон-нар дьаһайаллар. Көрүп-эрэ, аахтаахха-иһиттэххэ, хайы-сак баһирот буол-бут (этибит) тарилтэлэр баар буола обустулар дии. Онон хампаанна, уратылаах, уустук эрэри, үтүө тускуллаах дьылала-ны садалаабыт диил өй-дүөхтэххит. Эссө «хой-туан тариниит» дииллэ-рин бэлэбэ мьыадыи.

Сорохтор, бадар, ак-ционер буолан тутуу туһа-набыт дикхтэрэ. Онуоха манник. Убун унут кол-лентив хампаанна киллэ-рэр дохуотуттан тини-и-ин иһиэхтээх. Оноо, уоп-сай быһаарыынаа, чопуу бырыһааннар быһыллан

тураллар. Ол эрэри усу-нуоһун эрэ утан баран таһытэ үлээспэккэ, оло-р, доһуттан көрөн олорбт-сөхкөз дуу, тарилтэ дуу дуона суохха тикснэх-тээх.

Омунтары кытта сым-наан чаһынан. Биллэрин курдук, бастаан үөрэтин, тургутуһан көрүү барар. Билигин хампааннаа он-нук стадияга сылдар. Хо-лобур, ити үөһэ ахтыллы-быт фирмалар дьонноро Ытык Куэлуэ бөһөттам-митини бүтүн чымьыда-нынан (Никонов «Быһа-на 2-3 эрэ диис», - диир) этииллэрдээх кэлэн көрдө-рөн барбыттар. Таа дойду-ларга ыгырылылар эмиз кириэстэллэр. Турцияда Изири куоратта тариллэр быыстаткыа тиннэ. Ону билиги дьоммут билигин, тэ КНР-га тахса сылдар-га быһаарынан олороллор.

Уус кун-дьыл, сыра-сылба тарээтин болпуруос-тары быһаарыыга барар. Хаһан бадарар буолары-ны, дьыала улаханан кадр быһаарар. Хам-пааннаа аппараты билигин 14 иһиллээх. Ол иһигэр - оройуоннарга биридин-представитель. Чурапчы-га О. А. Дорофеев аһа-на. Олохтоохтор билэр өр-түлэрэ «сөптөөх ийин көс-түбүт» дьаһаллар. Хам-пааннаа биридалар көгүө-үлэлиригэ дьулуһар. Якут-скайдаады бирижаа бэрт эргиниэн үс мистетам-мит. Онон үөһэ тарбаһа-барга өссө уустугулар эбит. Холобур, Россияда бири брокерскай мистэ 750 тыһ. солкуобайтан 2 мөл. тиннэ сыаналанан турар. Билигингэ Якут-скайга ийин булан бро-керскай контуораны аһаах курдуктар. Оноо рекламнай өйрөнү тари-нэргэ эмиз үлээһаллар. Атын регионнары кытта сыбээстэри олохтоһунна бастаан хардылар онго-һуллаллар. Куораллыгы-гар сага аһын ресторана уонна маһаһына «Дойду Лимитед» иһинэн аһы-лар кыахтаахтар. Ону та-һынан эгини ээлтэ быыс-тапкалар, аукционнар, дьаарбаһаалар, конкур-тар, о. д. а. ытыллыах-таахтар. Ис уонна тас културнай сыбээстэри кэргэтиигэ хампааннаа эмиз кыттыахтаах.

Түмүкүр Г. Д. Никонов көрдөһүүтүн тирдэбин. (Дьыала ийитэ коррес-пондены да кытта көрсү-һүүтүн туһанарга быһа-арыммыт этэ). Чурапчы-тан хампааннаа кирибит уонна харчыларын киллэ-рэ илик тарилталар 48301 №-дээх «Таатта» коммер-ческай банга 50-нуу тыһ. солк. көбөрөдлөрүн көтөһэллэр. Президент хойутаппыттарга лени аадыларгына уопсай быһаарым эрэ тахсыба-тын санатар. Бадар, туга-ханыыга биллэр диири дииэн ааһтаан, бадалаах эрэри тутууна олорооч-чулар баар буоллахтары-на, хампааннаа кирилэр тыллары-өстөрүн истэргэ бөлөм.

С. ПОПОВ, журналист.

Бүтэйдээһин: ким төһөнү огоруой?

Билиги хаһыанныи корреспонденна оройуон сорох совхозтарын уонна тарилтэлэрин салайааччыларын кытта телефонунан сыбээстэһэ сырытта итиннэ хоһуна уонна мөччирэн сирдэрин бүтэйдээһингэ туох үлэлэр кытталлаларын туһунан иһиталаста. Онуоха кирилэр манник эппиэттэри биэрдилэр:

Г. В. СМЕРНИКОВ, «Чурапчы» совхоз ди-ректора.

— Быыл барыта 50 ки усталаах бүтэи ту-тар сорунтаахпыт. Ол биридин, отделенелары-нан тырыллан турар. Бу үлэ, сүүннээ, куо-раттан студениар этэрэ-тэри, кэспэтин турабыт. Вастаах болдохторун быһаастынан, хайы-үйэ от мыйн 10 күнүгэр кэ-лиэхтээх этилэр. Ол гы-нан баран олох сотору-таадыта бу мй 25 күнү-гэр кэлиэхтэхтэрин ту-һунан биллэрдилэр. Ону-тэнэ Бэрээ уонна Ту-һаа бүтэйдээһингэ үлэ, сыһыанан лавгарын оло-роо үлэлиэхтэхтэр. Би-литин сир биридинлээн-малларга түнэтиини сы-бээстээ, бэйэлэригэр сы-һыатылыбыт холбоһа-ры бүтэйдээһини кыттыа-таахтар.

Ол эрэри бу кэскил-лээх үлэи ыһытыбыт-тар, делана болпуруоһа улахан ыраахаттары үс-кэтэр буолла. Билигин үлэ уонна сыһыалаа-лаабырда, лесхозтар делана болпуруоһун бы-һаарбаһалар, үлэли-иллэр. Онон оройуон үрдүнэн бири уопсай сү-бэи буллааха табыллар буолла.

А. П. ЛИСТИКОВ, ма-ны таһастыыр оройуон-наады комбинат дирек-тора.

— Субуруускай аа-тынан совхоз Болтоҕо-тооу отделениетын кыт-та хаһыс да сымбатын шэфтэһэбит. Быыл шэфтарбитигэр 2 км уста-лаах бүтэи тутан би-риэхтэххит. Субу күн, нэргэ үкэи субуотун-һуктаан 1 км огордубут. Эссө 2 км онгдорбт диин былааннаабыт. Ол иһин үс киһини Заста-ваннай таһаардыбыт. Соторутаадыта буолан ааспыт народнай депутат-тар оройуоннаады Совет-тарын сэттис сессиятыгар курааны утары охсуһуу кэскиллээх быһааныгар бүтэйдээһин болпуруоһа тоһоҕолоон турбута уонна шэфтэхтэр көмөлөһүө-хтэхтэрин туһунан эмиз ахтыллыбыта. Онон күөс, пүт тинириини көмөлөһө ситэахпыт.

М. Г. НИКИФОРОВ, 13 №-дээх Одьууунаады СПТУ директора.

— Оройуонна бүтэйдэ-һин болпуруоһа улахан-нык хааһытын билэ-кө-сө сылдьабыт. Совхозтарга хоһуна мөччирэнтэн ара-рылла илик. Ол иһин сыһы, сыһы сүһү кө-

түл көчүгүэр, сыа ахсын от үүнүүтүн сарбайар. Ити барыбытын үүсүтү-кыаһаарынан бүтэйдээһин болпуруоһунан дьарыт-нарытын молулар. Онон быыл Кири Маркэ ааты-нан совхоз Урэх Куэро-тэри учаастагар көмө бэ-рээлигинэн 3 км усталаах бүтэи тутан бэрэргэ быһаарынныбыт. Онон аһаллаах элэиону тарий, диибит. Киниэхэ уонна туох техникалаах үлэ-лиэхтэхтэрэ чуолкайлан-на.

Учаастаах салаатата си-рин мыйа-кэрлэн бириин-наада. Ити курдук бүтэ-йдээһин болпуруоһугар сыл ахсын көмөлөһөр былаан-наахпыт.

М. Н. КОРАКИН, «Якутподмелно-ра-д-ия» холбоһук оройуоннаады ПМК-тын начальнига.

— Курааннын охсуһуу кэскиллээх былаанынан бүтэйдээһин болпуруоһа күөскэ тураа. Ол гынан баран билиги тарилтэ-бит үлэбэ киллэрэр объек-тыгар, совхозтары кытта дуогабар быһыытынан, бүтэйдээһини эмиз күөскэ ымытар. Онон аһаллаах биригээдэни тарийнах-пын баһарабыт да, кыа-лыбат. Быһа хоһууан, сыл ахсын 10—20 км тутуохтаахпыт. Быыл Эрилик Эристин ааты-нан совхозка Хандарача-йыта итинник үлэ ба-рыалтаах. Оттон райсовет президиумун быһаары-тынан, көмө бэрээдэгиин, Чакыр арендаль пред-приниматыгар 1 км уста-лаах бүтэи огоруох-таахпыт. Ону субуотун-һун кууһунан мытар буолубут быһыылаах. Ити үлэбэ күһүөрү туру-нуохпүт. Оттон объектар куруөлэригэр аһаллаах биригээлэ тариллэн наа-да.

А. В. ЕФРЕМОВ, Су-буруускай аатынан совхоз директора.

— Билиги бүтэйдээһин үлэтиннэ сыллата бы-лааннаахтык дьарыктана-быт. Быыл 25 км уста-лаах курууну тутуохтаах-пыт. Билигин Болтоҕо-отделениетыгар 5 киһи-лээх бастааннай элэно-үлэлиин сылдар. Оттон Хатылы отделениета бэ-лэтин кууһунан эмиз ба-лаачаны огордо. Ону та-һынан шэфтээх тарилтэ-лэри эмиз көмөлөһө-лөр. Өрөмүөнүүр-техни-ческай предприятие ийи-нэн үлэлиир «Сельхозхи-мия» отдела огорбук ба-һыналарын эмиз бүтэ-й, дикхтээх. Ол дуогабарга кириэн турар.

Е. ВАСИЛЬЕВА, Болтоҕо.

Кыра учаастактары сайыннарыахха КЫНДАЛ ТУТУУГА НААДЫАР

Быыл мьыах саҕаи чаһыллантаан Кындаа ку-лууба умайан хааһыта, лууба умайан хааһыта. Ол иһин Болтоҕо «Эр-чим» фермада турар ийи-м да олорбт түөр кварти-лааах уопсай дьитин от-үлэтин иһинэ көтүрөн таһааран туттарарга ту-руорсубуттара үп сүүбү-нан туолбата.

Күһүн Кындаага өс-куола, дотенд үлэбэ ки-

риэхтээх. 50 сүүбүгэ хо-тон тутулуохтаага үлэ-тэ садалаа ийик. Хаһы үлэит буолла? — олордорун Слэптор диил биригэдиер. Бу ийи мунатыйар. Уу-аах производствэиай уча-стэи кэргэтигэ өйбүл тагы кэргэтигэ өйбүл сүүбүн кэргэтигэ үлэ-ти. Кыһыны малтэх үлэ-тигэр үлэлиинэр (бары-кэли олоһор) сүүбү бө-

бө ырыганаан өлө. Баччаагыта диири хотон-норуи иһин ыраастааба-калар, биригэдиер үлэ, дэббиттэригэр ысыраап-ка биригэдиер олоһор. Са-май сөккө гытыиыт. Са-һын буолла да, кыһын кэбэтин курдук умна-каһиһаллар. Өрөмүөнү-мьытыга биллэтигэн үлэтин тарйаахха наада. Бу учаастакна нуруот

эмчигэ Дуранола — Са-һына Зоя Алексеевна оло-роо буолан, күннэ рес-публика араас муниукта-рыттан 40-ча киһи эмтэ-нэ кэлэр. Кулууп ума-һан, олору хоһорорго, эитиригэ устулубуйа-еуох, Ыһсаан Ыраахтан кэлбит ырыаахтары бэ-лэтигэр уонна онно оло-роо адыаах ыалга тарда-тын хоһорор, аһатар. Килиэбинэн хааччылыы-ыастар мөлтөх, атын бо-родууттаны этэ да ба-рыллыбат, икки иһиэхэ төһө аабаа нуорма тин-сэра биллэр. Онон сель-

по нуорманы эбиигэ туох эмэ дьаһалы ыһаан наа-да. Оройуон быһыыһа-дуу, совхоз дуу куойка-нан, таһаһыи көмө онгоруохтар эбит. Зоя Алексеевна нулууп умай, бытын кэһиэ ыһсаан «Ам-паарбын муосталаах, са-һыиыгэ дииэ курдук онго-рон нулууп, дьону манна эмтиэм этэ». Дииэн отде-ленне салаататтыгар этэн көрбүтүн аһаастаабытта-ра. Манна даһатан эттэх-хэ, Зоя Алексеевна са-һа дииэ туттаран би-риэх буолбута да, хаһан туттарара биллэбит. Аһы-

лаат маһын учаастак кууһунан киллэрэн биэр-биттэрэ таах сытар. Эргэ дьикэтин иһин маһы та-һастыыр комбинат үлэ-һиттэрэ 8000 солк. об-шинкалаан биэрбиттэри-гэр олорор. Онон кыра учаастак дьону олохсатар буолла-ха, эби тутуу биригээ, дьити тарийи дуу эбэтэр тутар этэрэтигэр ийи-мьылаан дуу үлэи би-лиитигэн күөскэ тарий-лаахха саһанар.

Е. ВАСИЛЬЕВА, Болтоҕо.

